Het geheugen op leeftijd

Wat we over herinneren en vergeten moeten weten

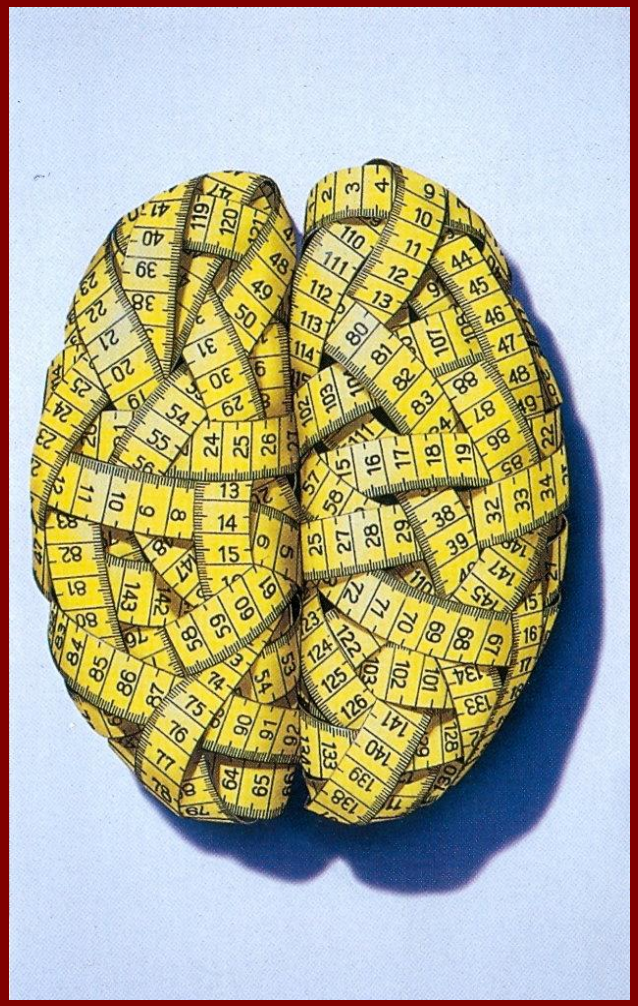

Probus Nederland

8 november 2017

Douwe Draaisma

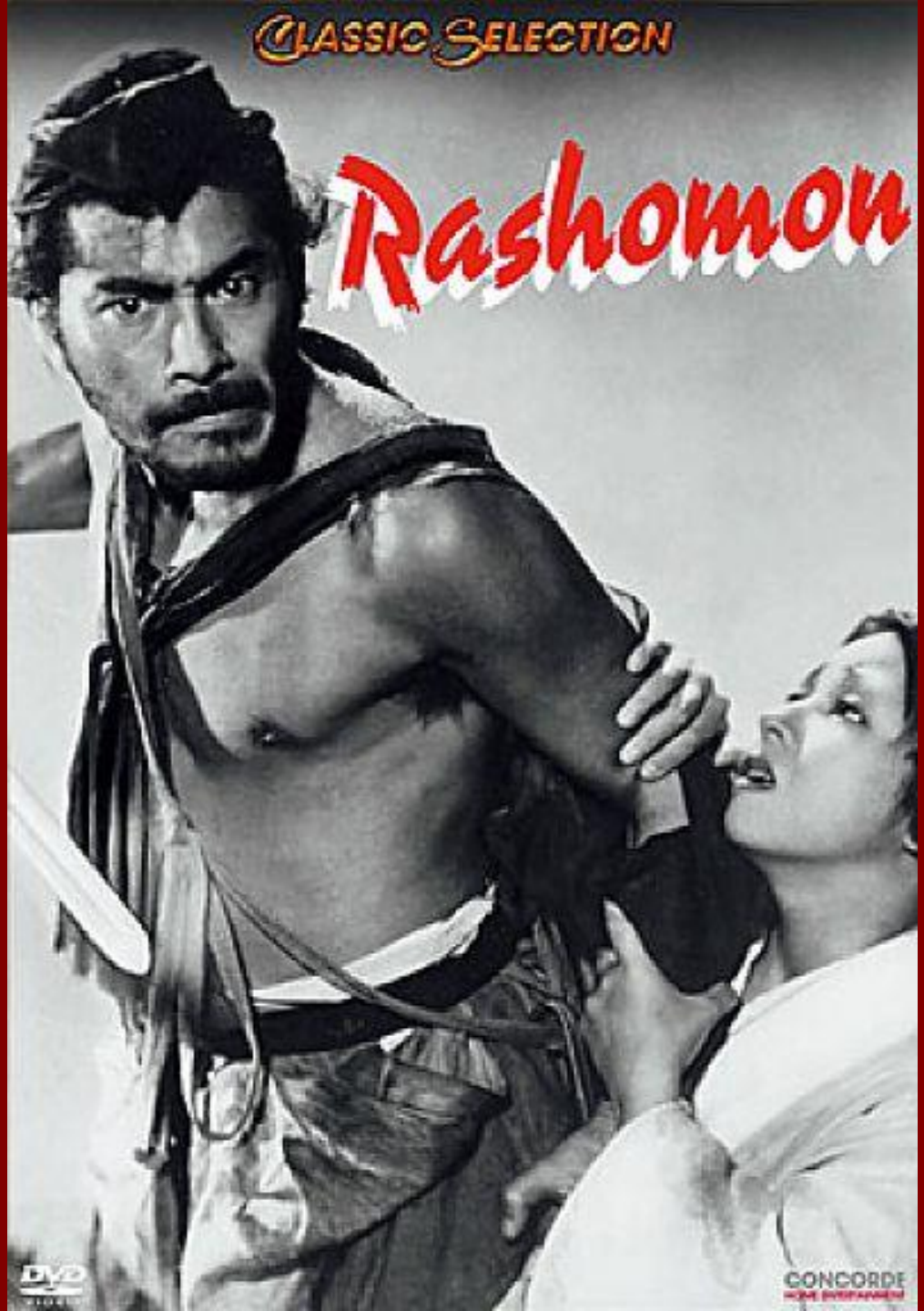
CLASSIC SELECTION
Rashomon
DVD
CONCORDE

18

Het verhaal van de bandiet

18

Het verhaal van de vrouw van de samoerai

Het verhaal van de samoerai

Rashomon

- Feit: de samoerai is dood
- Feit: gestorven door messteek in het hart
- Feit: er was seksueel contact tussen bandiet en vrouw
- Maar:
- Moord, verloren duel of zelfmoord?
- Wie stak: de bandiet, de vrouw of de samoerai?
- Verkrachting of verleiding?

Rashomon (1950)

- 1. Camera als onbetrouwbare verteller
- 2. Open einde
- Kurosawa: waarheid is niet te achterhalen

The Rashomon Effect

@ccareylit
craigcarey.net

TY NC SA

Rashomoneffect

- Situatie waarin het door tegenstrijdige getuigenissen onmogelijk is de ware toedracht vast te stellen
- Rashomoneffect: zelf een ambigu concept

The Rashomon Effect

contradictory interpretations of the same event by different people.

Rashomoneffect: drie lezingen

- 1. Tegenstrijdige *verklaringen* over dezelfde gebeurtenis (vgl. ‘Nijmeegse scooterzaak’)
- 2. Tegenstrijdige *interpretaties* van dezelfde gebeurtenis (vgl. Jelle BC vs Van Dam)
- 3. Tegenstrijdige *herinneringen* aan dezelfde gebeurtenis

Rashomoneffect

- Zodra geheugen een aandeel heeft kwadrateert dat de andere complicaties
- Herinneringen impliceren een interpretatie van wat er gebeurd is
- Dus: wat weten we over het geheugen?

Hoeveel soorten geheugen?

- Telling 2007: 256
- Visueel geheugen
- Iconisch geheugen
- Semantisch geheugen
- Declaratief geheugen
- Akoestisch geheugen
- Impliciet geheugen
- Prospectief geheugen
- Geurgeheugen
- Buffergeheugen
- Permastore
- Episodisch geheugen
- Autobiografisch geheugen
- Sensorisch geheugen
- Motorisch geheugen

Maria Pires expecting to play another concerto

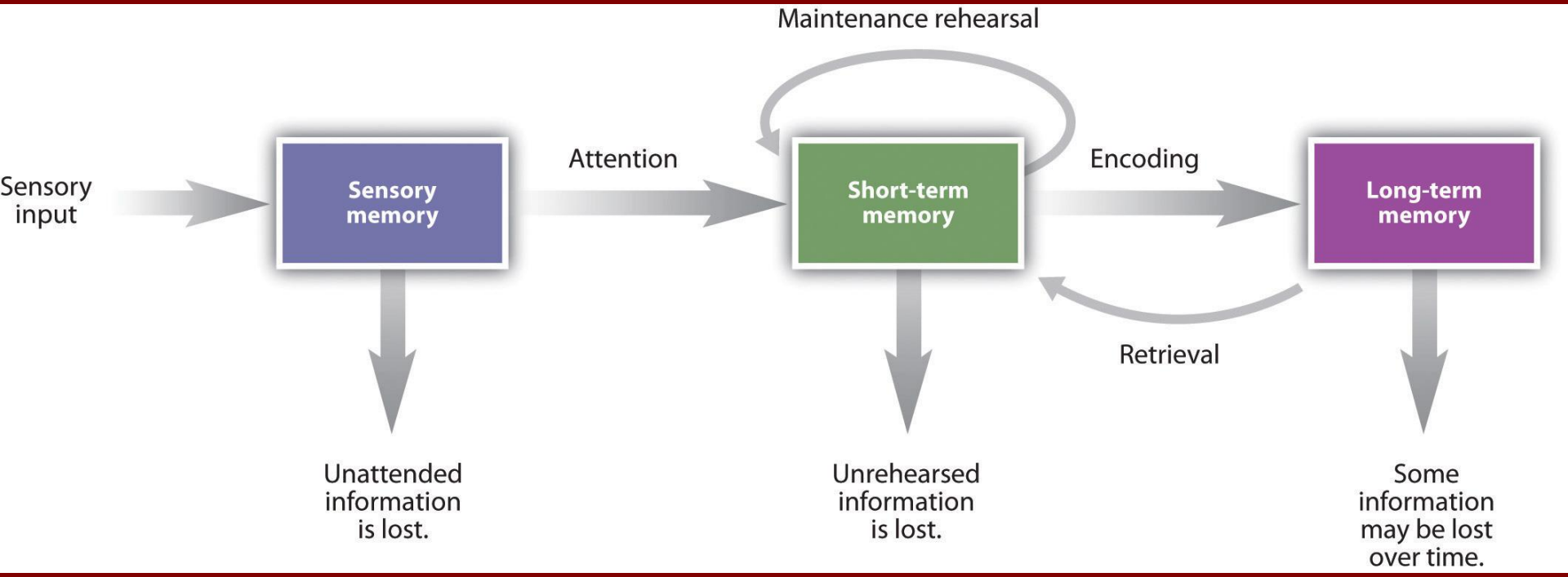
Maintenance rehearsal
Sensory input
Sensory memory
Attention
Short-term memory
Encoding
Long-term memory
Retrieval
Unattended information is lost.
Unrehearsed information is lost.
Some information may be lost over time.

De *default setting* van ons geheugen: vergeten

Hoeveel soorten van vergeten?

- Waarom hebben we zo'n slecht geheugen voor dromen?

Hoeveel soorten van vergeten?

- Waarom hebben we zo'n slecht geheugen voor de *geschiedenis* van gezichten?

Hoeveel soorten van vergeten?

- Hoe kan het dat uw collega wel uw idee heeft onthouden, maar niet dat het úw idee was?

Lastige vragen over vergeten

- Als er een vergeettechniek bestond, zou u daar dan gebruik van maken?

Welke geheugenprocessen werken Rashomoneffect in de hand?

- 1. Cryptomnesie
- 2. Ouderdomsvergeetachtigheid
- 3. Het eindeffect (Kahneman)

Cryptomnesie

- Hoe kan het dat uw collega wel uw idee heeft onthouden, maar vergeten is dat het úw idee was?

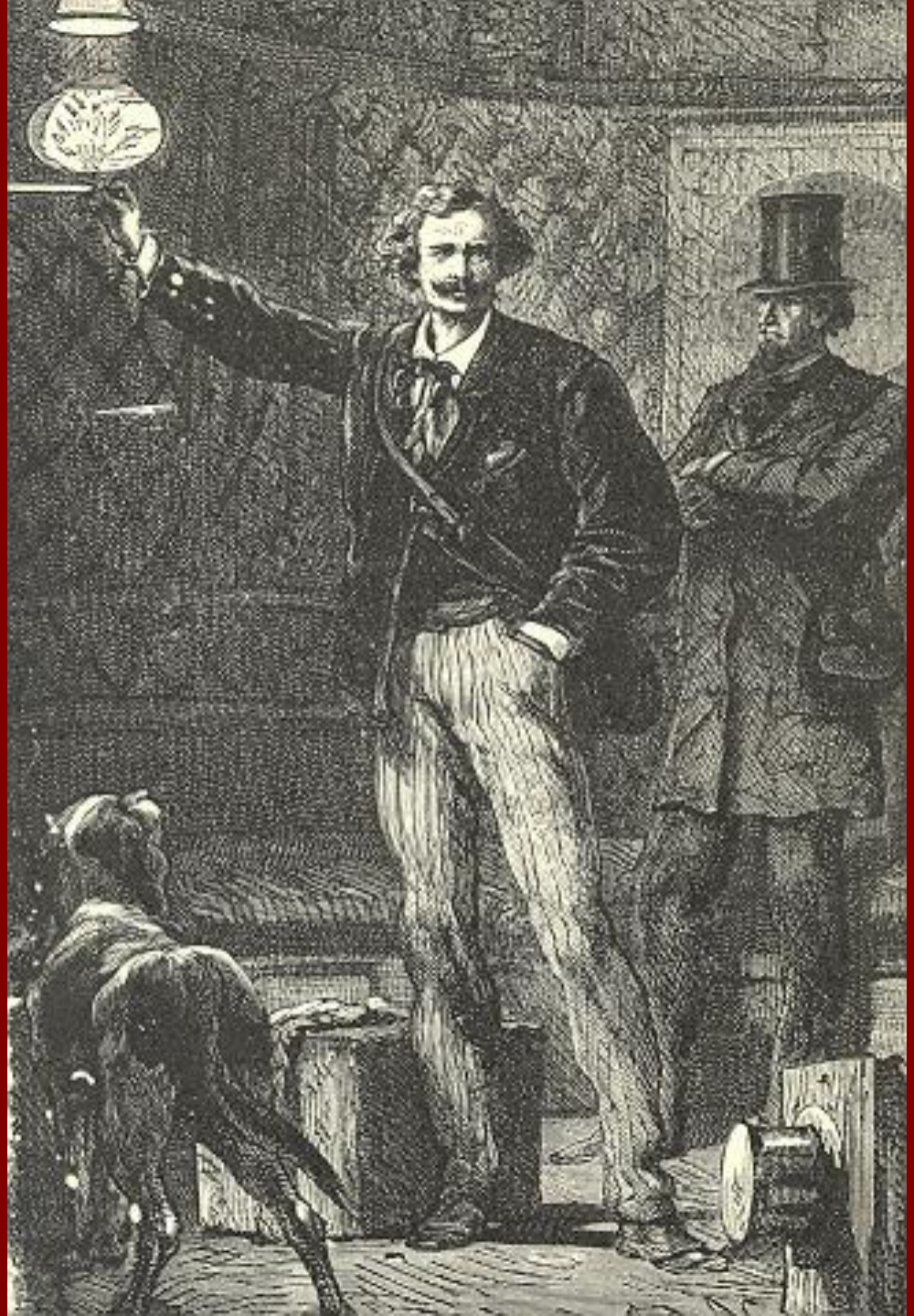

Cryptomnesie

- Ideeën die niet als herinneringen herkend worden
- Huidige literatuur: ‘onbewust plagiaat’
- Titels, metaforen, operatietechnieken, uitvindingen, procedures, recepten, oplossingen, etc.

Cryptomnesie

- Stadium voorbij bronamnesie
- Bronamnesie: vergeten *wat* de bron was
- Cryptomnesie: vergeten *dat* er een bron was

Cryptomnesie. Experiment:

- Week 1: brainstorm-sessie
- Week 2: koppelen oplossingen/personen
- Uitkomst: te hoog percentage oplossingen genoteerd als ‘zelf bedacht’
- Te goeder trouw

Cryptomnesie

- Gefaciliteerd door:
- 1. bronnen die op elkaar lijken
- 2. next-in-line effect
- 3. verbetering van andermans ideeën (‘een beetje van mezelf en een beetje van…’)

Cryptomnesie

- Oorzaak: uw idee wordt bij uw collega opgeslagen in semantisch geheugen (SG)
- SG is slecht in bewaren context
- Gevolg:
- Idee wordt onthouden
- De bron – u – wordt vergeten

Evolutionair arrangement?

- Idee wordt onthouden, de bron vergeten
- Beter zo dan andersom
- Geheugen kiest voor het evolutionair beste alternatief

Welke geheugenprocessen werken Rashomoneffect in de hand?

- 2. Ouderdomsvergeetachtigheid

‘Iedereen wil oud worden, niemand wil het zijn.’

Bernardino van Siena (1380-1444)

‘Je streefde ernaar om het te bereiken, je verlangde ernaar het te bereiken, je was soms bang dat je het niet zou bereiken, en nu, nu het zover is, beklaag je jezelf. Iedereen wil oud worden, niemand wil het zijn.’

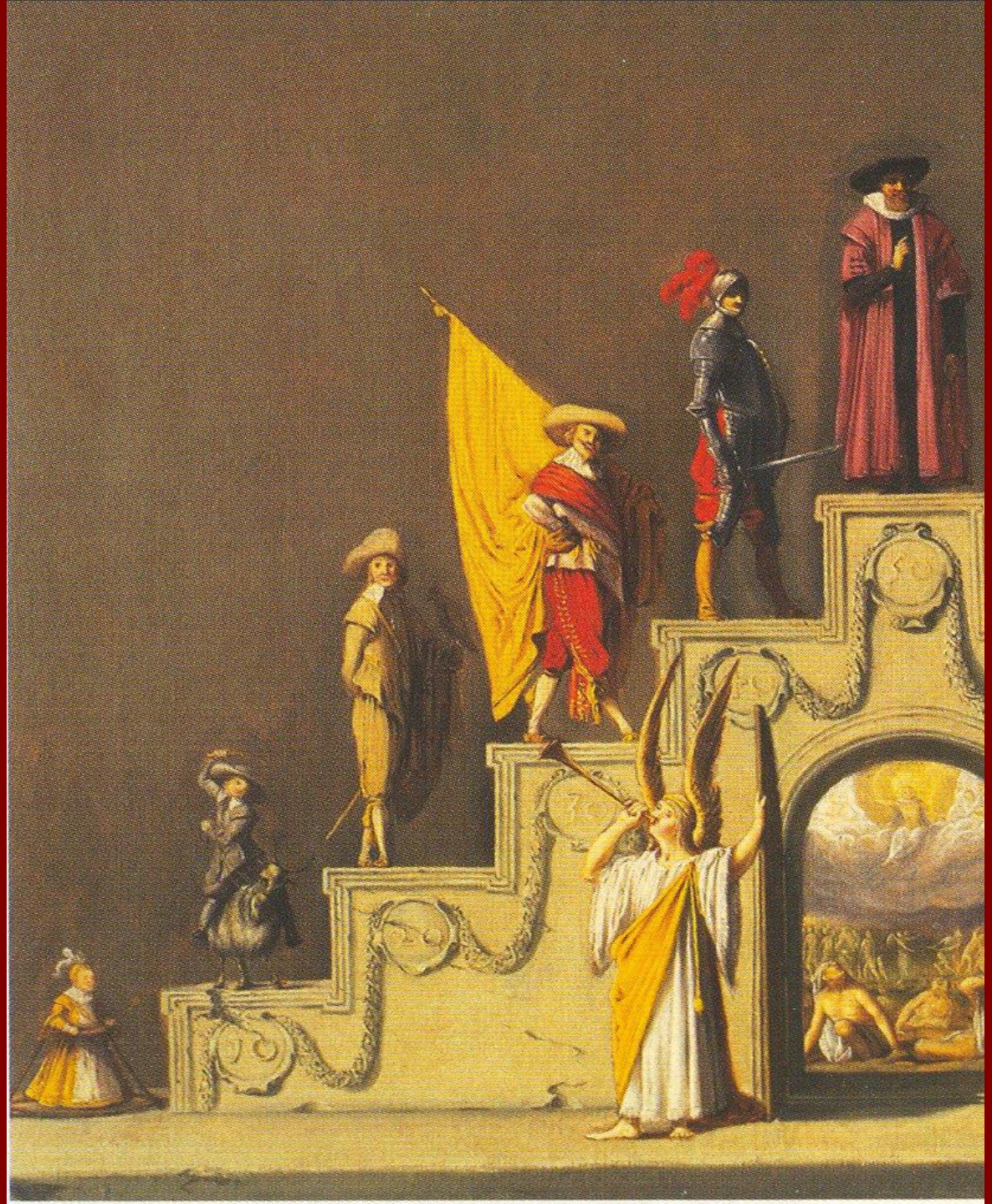

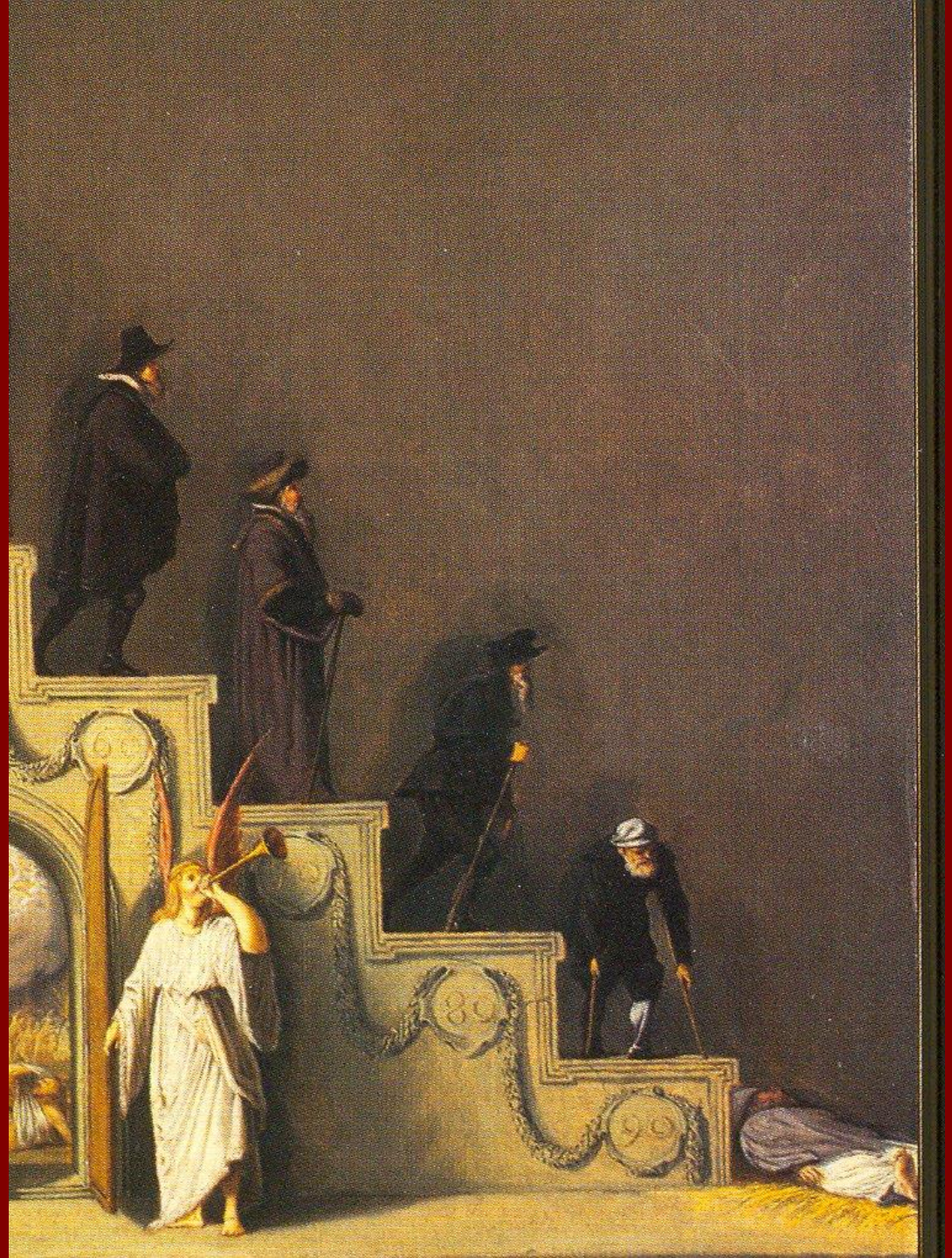

Achterhaald beeld van ouderdom?

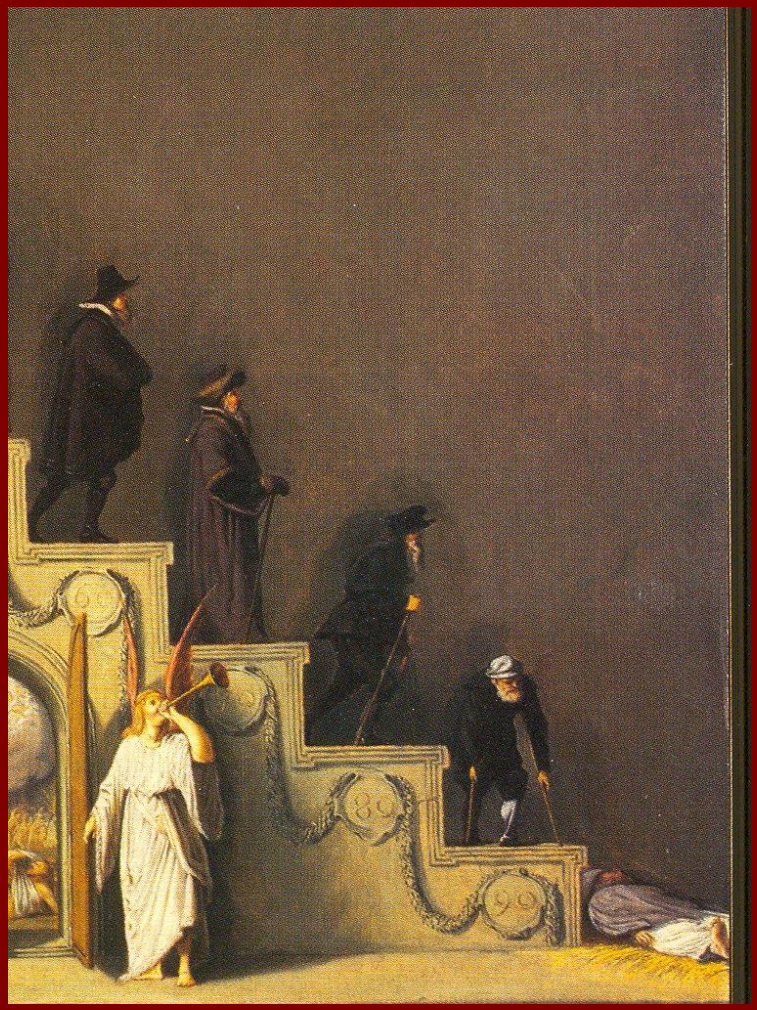

PUBLISHED IN PHOTOSHTAB.RU

PUBLISHED IN PHOTOSHTAB.RU

€5
EUROSCOOP
TILBURG
presenteert
50 PLUS
Een gezellig filmmiddag

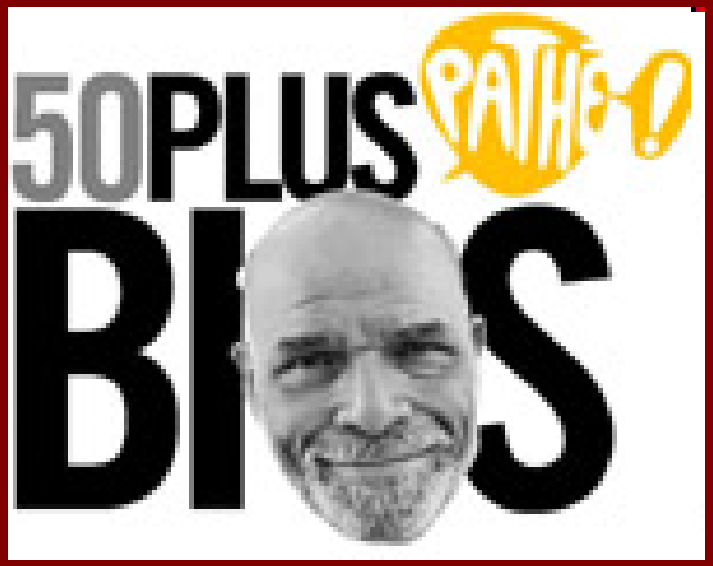
50PLUS
PATHÉ!
BIOS

WWW.50PLUSMATCH.NL
WAAR ACTIEVE 50-PLUSSERS ELKAAR ONTMOETEN

VIJFTIG
PLUS
DATING

Dating 50 Plus
De datingsite
voor de
50 plusser
Word gratis lid!
www.dating-50plus.nl

Senioren
geluk
Dé datingsite
voor 50-plussers!
Maak gratis een profiel aan op:
www.SeniorenGeluk.nl

CALIBRUM
50 plus
NOVINKA
CALIBRUM
50 plus
CALIBRUM
50 plus
CALIBRUM
50 plus
30

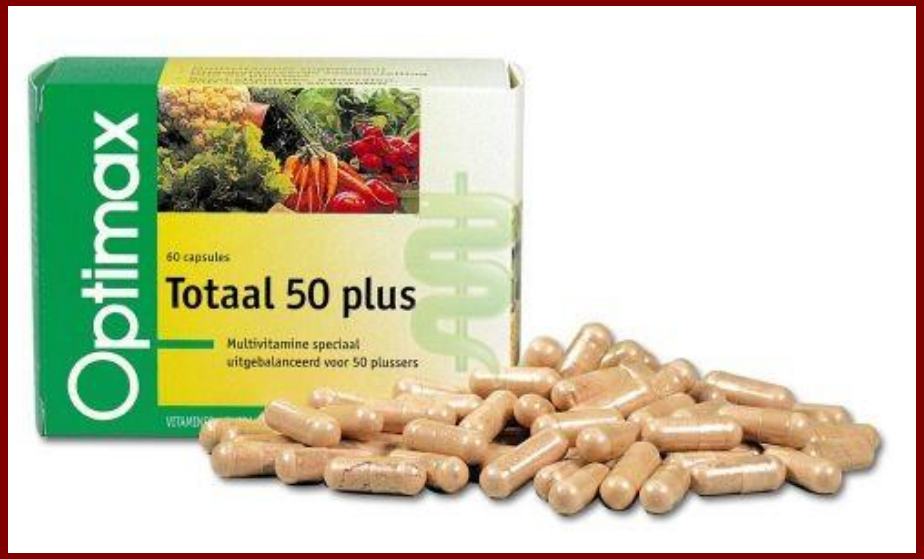
Optimax
60 capsules
Totaal 50 plus
Multivitamine speciaal
uitgebalanceerd voor 50 plussers

Supradyn
vital 50+
Supradyn

Multivitamine voor 50-plussers
Bloem
BALANS
50+ Totaal
Balans
50+ Totaal Balans
Houdt jong en verhoogt de vitaliteit
VOEDINGSSUPPLEMENT
Houdt jong en
verhoogt de vitaliteit
Nr. 635
60 tabletten
in blisterverpakking
Inhoud 70 g

Davitamon
Vitamine D 50+

STEM
50
PLUS
Novum

Het leven is een avontuur!
Welkom
Klik hier
Beleef het mee op de
vijftien jaar
50 Plus Beurs

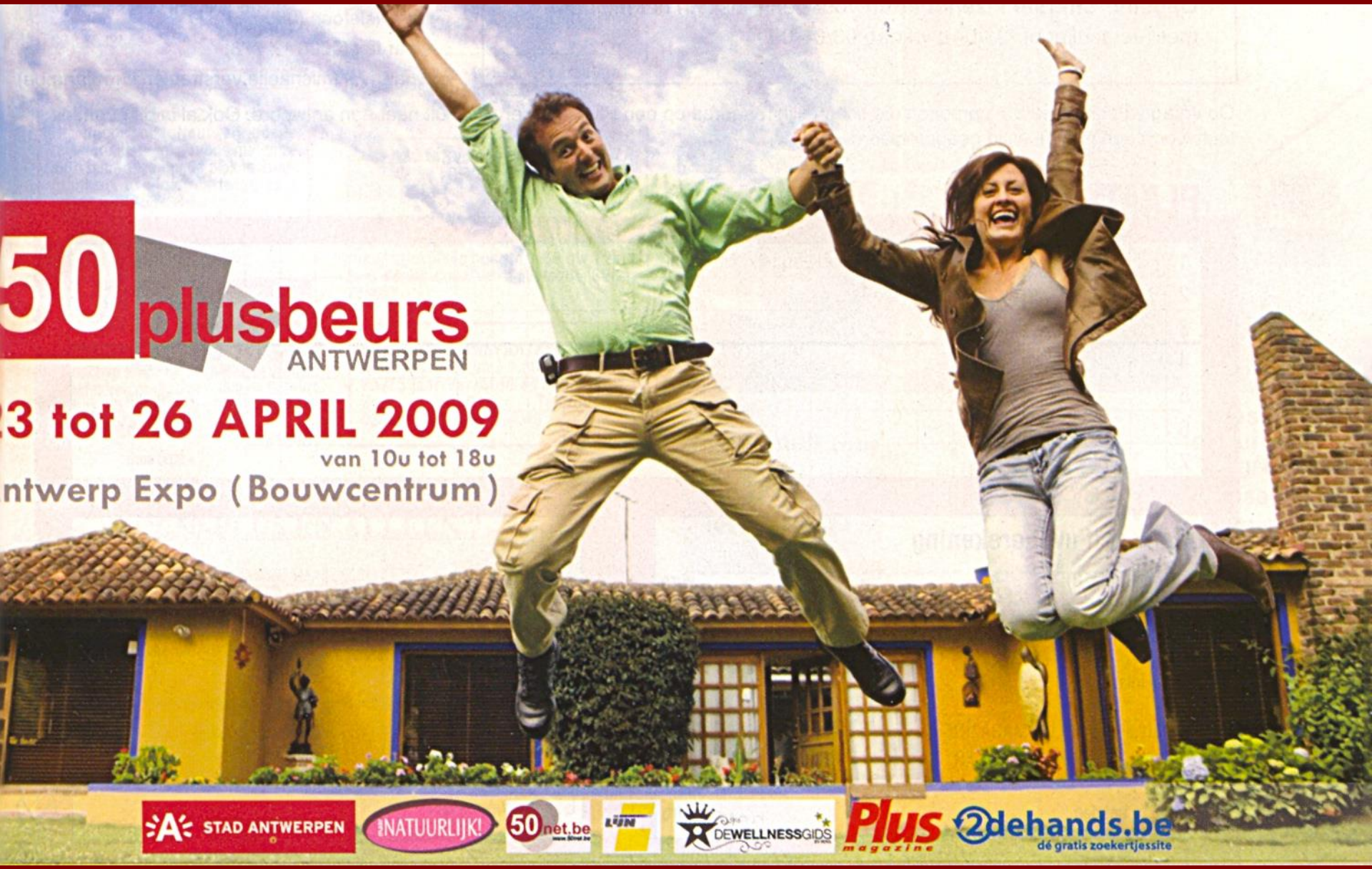
50 plusbeurs
ANTWERPEN
23 tot 26 APRIL 2009
van 10u tot 18u
Antwerp Expo (Bouwcentrum)
STAD ANTWERPEN
NATUURLIJK!
50net.be
DEWELLNESSGIDS
Plus magazine
2dehands.be
dé gratis zoekertjessite

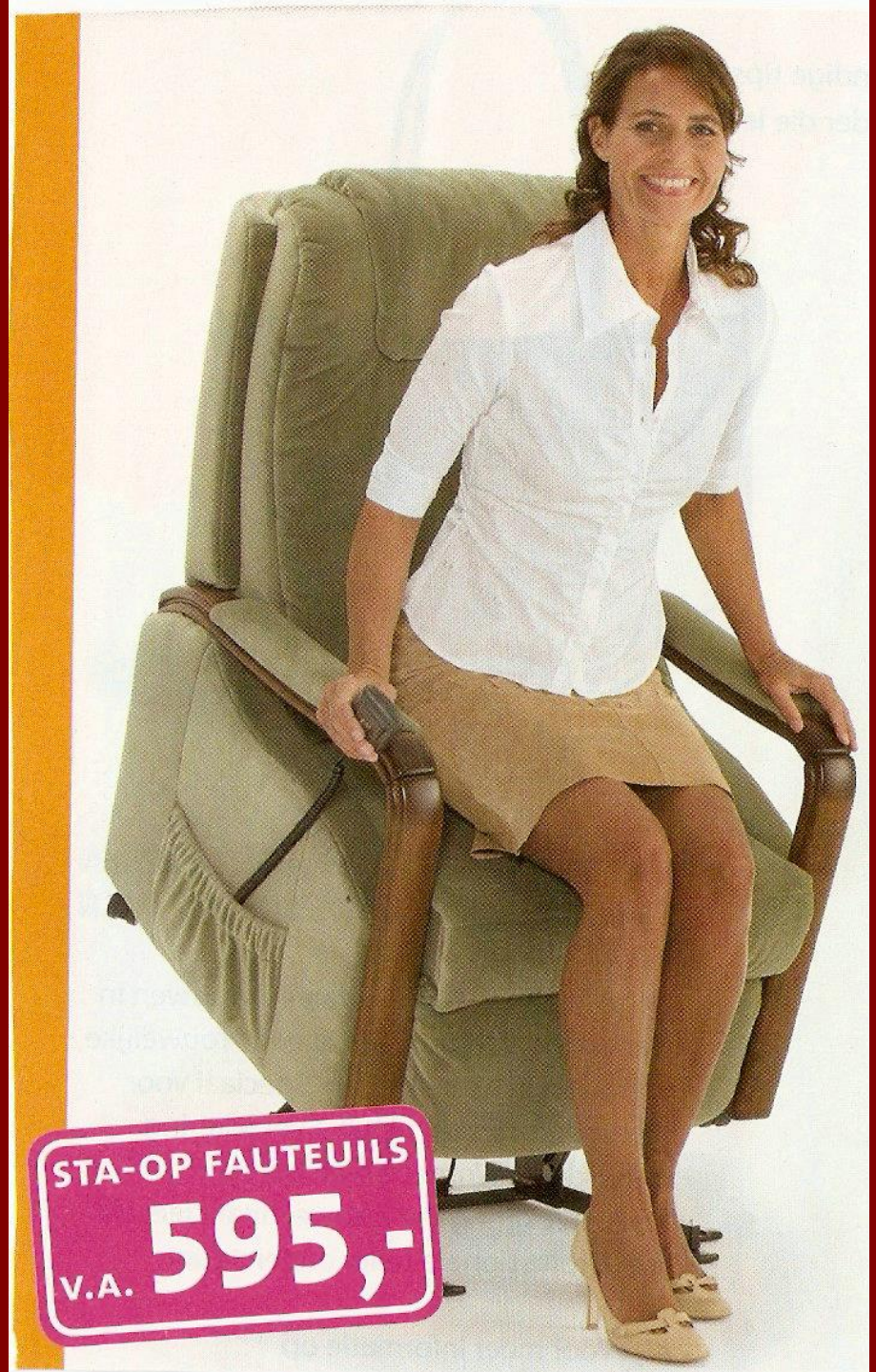
STA-OP FAUTEUILS
V.A. 595,-

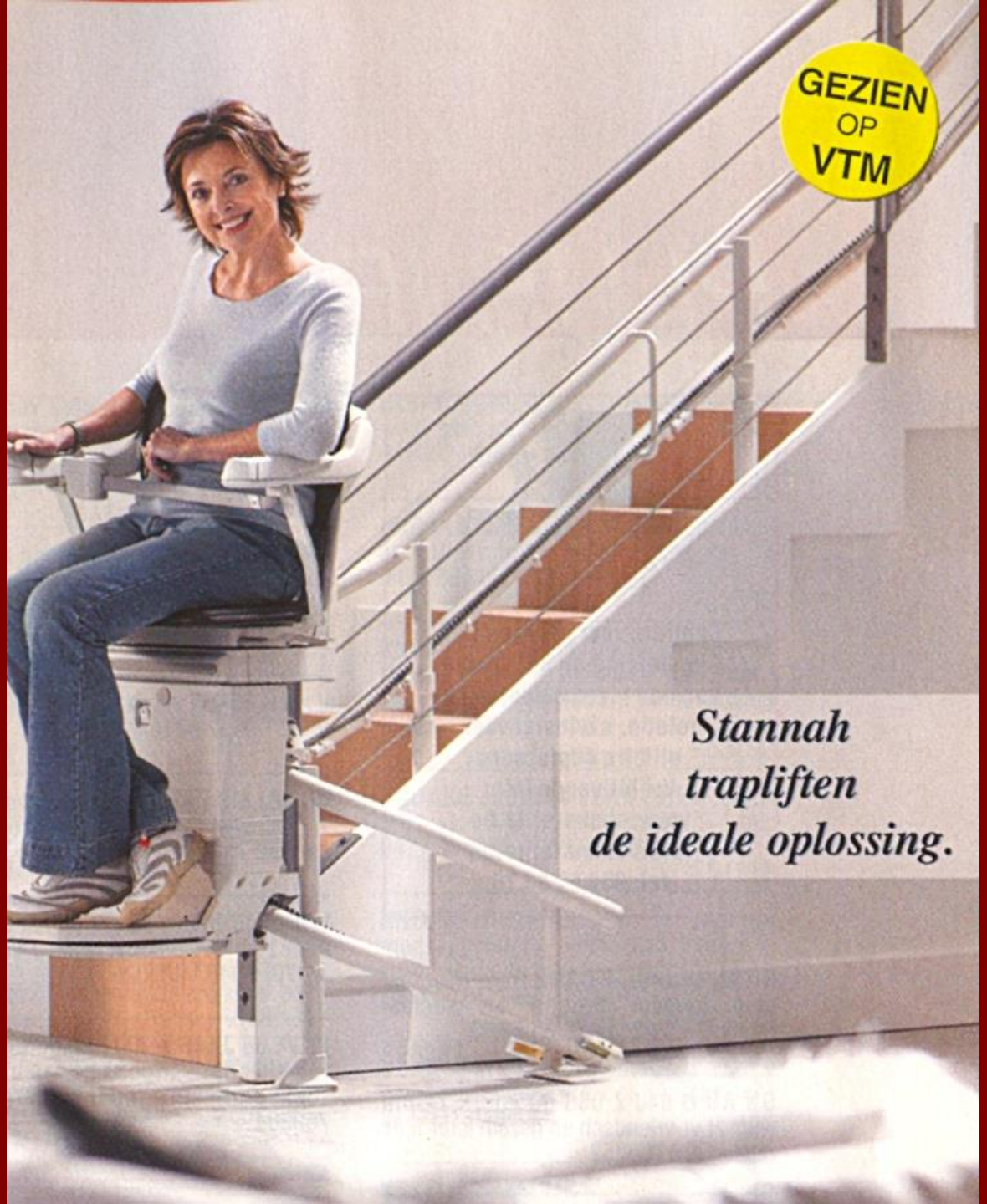
GEZIEN
OP
VTM
Stannah
trapliften
de ideale oplossing.

Wat is oud?

- Oud zijn anderen
- Ouderdomsklachten moeten jeugdige uitstraling hebben
- Wat verraadt dit over hoe we ouderdom echt zien?

Het verstoorde geheugen: ouderdom

Wat gaat achteruit?

Wat gaat achteruit? De top 3:

- 1. Niet op namen kunnen komen
- 2. Niet op woorden kunnen komen
- 3. Je plannen vergeten
- Oorzaak volgens ouderen: leeftijd
- Oorzaak volgens jongeren: druk leven

Plus Magazine lanceert

www.plusgeheugen.be

Waarom?

Volgens de wetenschap begint de achteruitgang van het geheugen en de cognitieve functies al vanaf de leeftijd van 25 jaar... Constant de **hersenen trainen en onderhouden** is dus de boodschap. Mensen die hun grijze cellen voortdurend stimuleren door te werken, veel te lezen, te schaken of sudoku te spelen, vergroten hun cognitieve reserve. Bovendien heeft onderzoek aangetoond dat mensen die intellectueel stimulerende activiteiten beoefenen minder risico lopen op de ziekte van Alzheimer.

Plus Magazine ontwikkelde samen met Happy Neuron een **gratis, gebruiksvriendelijk en efficiënt trainingsprogramma** voor het geheugen.

‘Bovendien heeft onderzoek aangetoond dat mensen die intellectueel stimulerende activiteiten beoefenen minder risico lopen op de ziekte van Alzheimer’

- Verwijzing naar artikel in neurologisch tijdschrift. Uitkomst:
- Bij hoger opgeleiden wordt de diagnose Alzheimer later gesteld dan bij lager opgeleiden
- Kop had ook kunnen luiden:
- ‘Hoger opgeleiden overlijden sneller na diagnose Alzheimer’

Mild Cognitive Impairment (MCI)

- Hoger opgeleid
- Discrepantie subjectieve inschatting geheugenfunctie en uitkomsten van tests
- Klachten gebagatelliseerd, ontkend of vergeten
- De arts op leeftijd?

19.000 artsen Victoria (Australië)

- Juist bij beginnende dementie of MCI ontbreekt zelfinzicht
- Onderzoek Board of Australia na klacht: 10 van 840 praktiserende artsen tussen 71 en 80 jaar (1,2%)
- Bij leeftijd 61-70: 0,96%
- Alle leeftijden: 0,85%
- Geen schorsingen of uitzettingen uit het ambt: zachte aandrang
- Goede collega’s houden elkaar ook in deze fase van hun loopbaan in de gaten

Welke geheugenprocessen werken Rashomoneffect in de hand?

- 3. ‘Eindeffect’ (Kahneman)

Eindeffect

Daniel Kahneman

Eindeffect

- Twee condities:
- 1. Hand 60 sec in ijswater
- 2. Hand 60 sec in ijswater - en daarna nog 30 sec in iets minder koud water
- Welke van de twee werd als het *minst onaangenaam* herinnerd?
- Inderdaad, de tweede
- Welke van de twee zou ú kiezen als u deelnam aan het experiment?
- Huh?!
- Oftewel: kiest u voor de *minste pijn* (1) of voor de *herinnering aan de minste pijn* (2)?

Eindeffect bij coloscopie (1993)

Eindeffect

- Patiënten scoorden pijn tijdens ingreep en na afloop van de ingreep
- *Herinnerde* pijnlijkheid lag lager dan de gemiddelde *geregistreerde* pijnlijkheid

Eindeffect

- Herinnerde pijn bleek afhankelijk van:
- 1. intensiteit pijnbeleving tijdens de *piek*
- *2.* het *laatste deel* coloscopie
- Maar niet van *duur* (‘duration neglect’)

Wie had de meeste pijn?

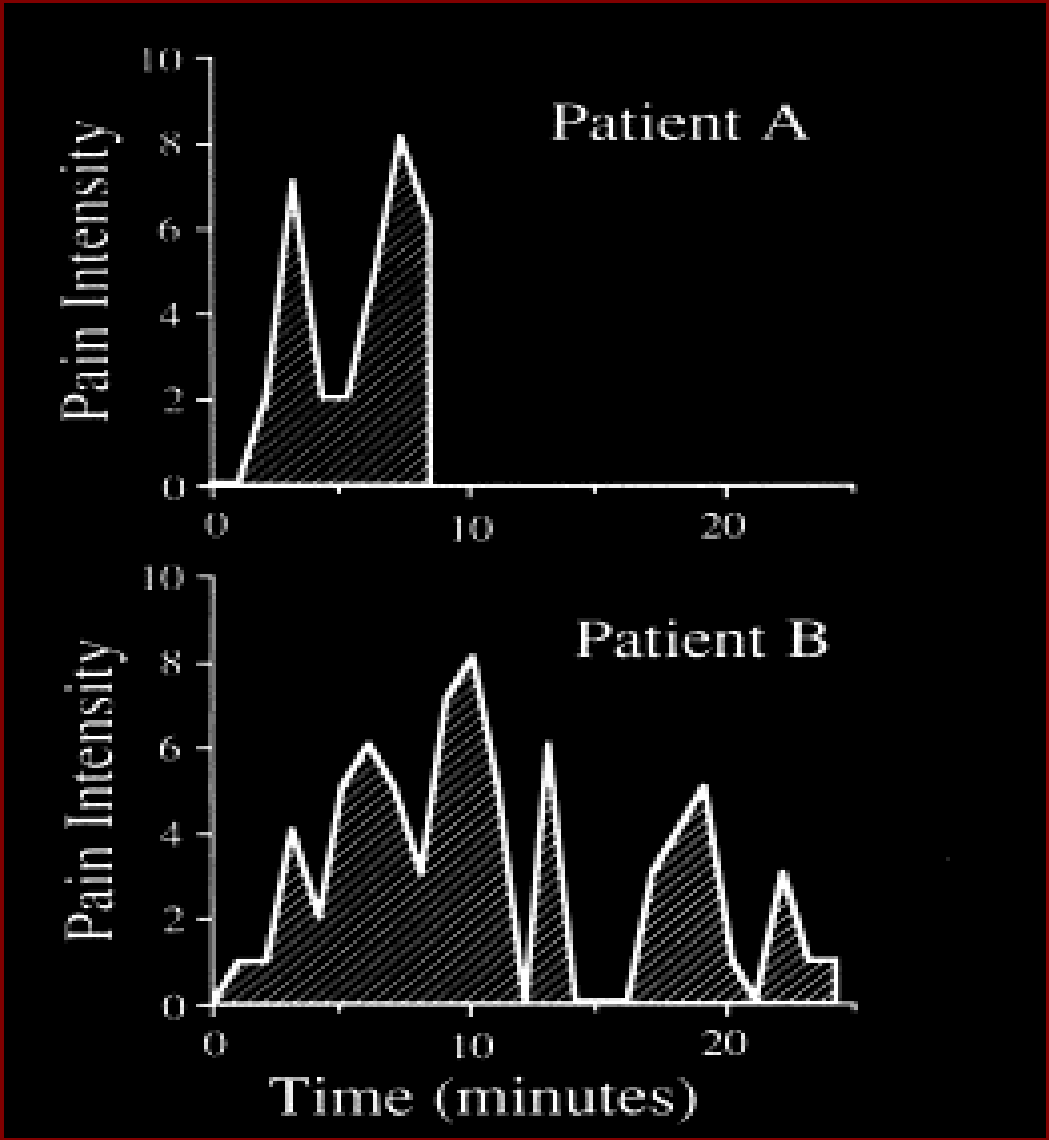

Eindeffect

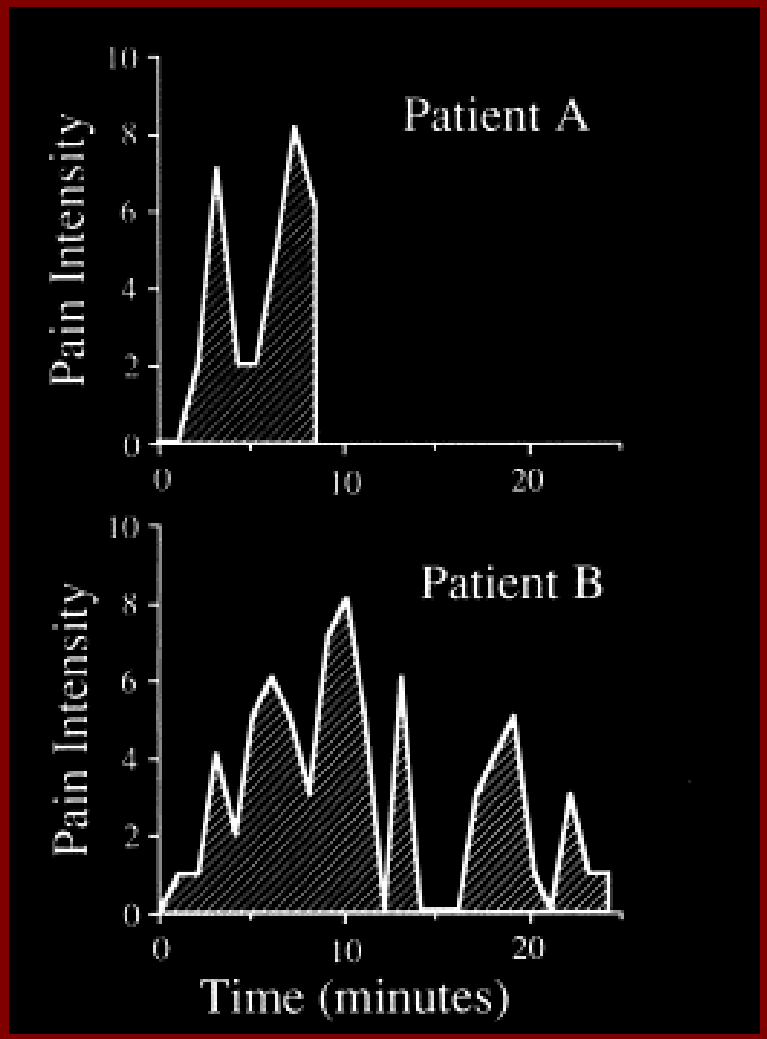

- De ergste pijn was bij B even hevig als bij A
- B heeft *meer* pijn gehad
- B heeft *langer* pijn gehad
- Wie herinnerde zich de coloscopie als het pijnlijkst?
- A!
- ‘Duration neglect’

Eindeffect

- De radicale consequentie: Kahneman (2003)
- Opnieuw coloscopie
- Twee condities:
- 1. coloscopie
- 2. coloscopie - plus scoop nog 3 minuten laten zitten
- Uitkomst?

Eindeffect

- Bij 3 min. extra:
- terugkompercentage hoger
- herinnerd als minder belastend
- Medisch-ethisch dilemma: mammografie

Eindeffect

- Medische ingreep
- Concert
- Beëindiging loopbaan
- Huwelijk

Halve waarheden

- Geheugen gedraagt zich niet als archivaris en heeft dat ook niet in de functieomschrijving staan
- Zelfs binnen één geheugen doen zich al Rashomoneffecten voor
- Herinneringen zijn vatbaar voor revisie als gevolg van latere gebeurtenissen

‘Iets wat in de jeugd gebeurd is, is dikwijls het gevolg van een voorval op latere leeftijd.’
- Marten Toonder (75)

Max Frisch: ‘Lastige vragen’

- Zou u uit uzelf het huwelijk hebben uitgevonden?
- Zou u uw vrouw willen zijn?
- Wanneer bent u opgehouden te denken dat u wijzer werd, of denkt u het nog steeds?
- Aangeven op welke leeftijd.
- Bent u zich ervan bewust dat u zich altijd een tikje anders gedraagt als uw volwassen kinderen erbij zijn, en wat verbergt u voor hen?

Lastige vragen over herinneren en vergeten

- Hebt u aanleg voor verdringen? Waar leidt u dat uit af?
- Zijn er tekortkomingen van uw geheugen waar u zich gelukkig mee prijst?
- Veranderen herinneringen aan een goede vriend als u met die vriend gebrouilleerd bent geraakt?
- Als uw partner gevraagd zou worden drie dierbare herinneringen aan u te vertellen, denkt u er dan één te weten? Twee? Alle drie?
- Weet uw partner wat uw dierbaarste herinneringen aan hem of haar zijn?

Lastige vragen over vergeten

- Als er een vergeettechniek bestond, zou u daar dan gebruik van maken?

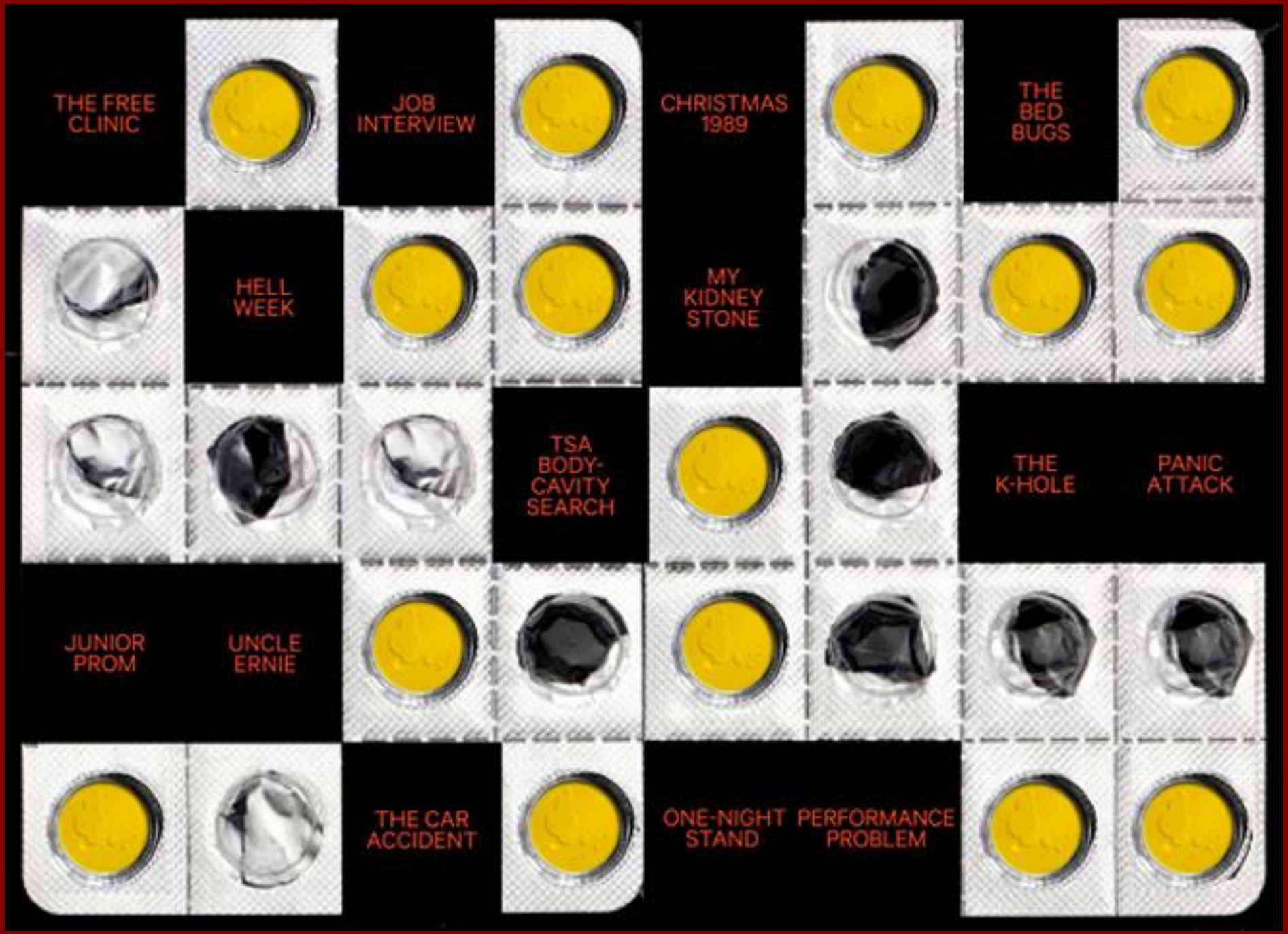
THE FREE CLINIC
JOB INTERVIEW
CHRISTMAS 1989
THE BED BUGS
HELL WEEK
MY KIDNEY STONE
TSA BODY-CAVITY SEARCH
THE K-HOLE
PANIC ATTACK
JUNIOR PROM
UNCLE ERNIE
THE CAR ACCIDENT
ONE-NIGHT STAND
PERFORMANCE PROBLEM

Lastige vragen over vergeten

- Hebt u wel eens een herinnering aan *uzelf* uit het geheugen van iemand *anders* willen verwijderen?
- Eén voorbeeld volstaat.

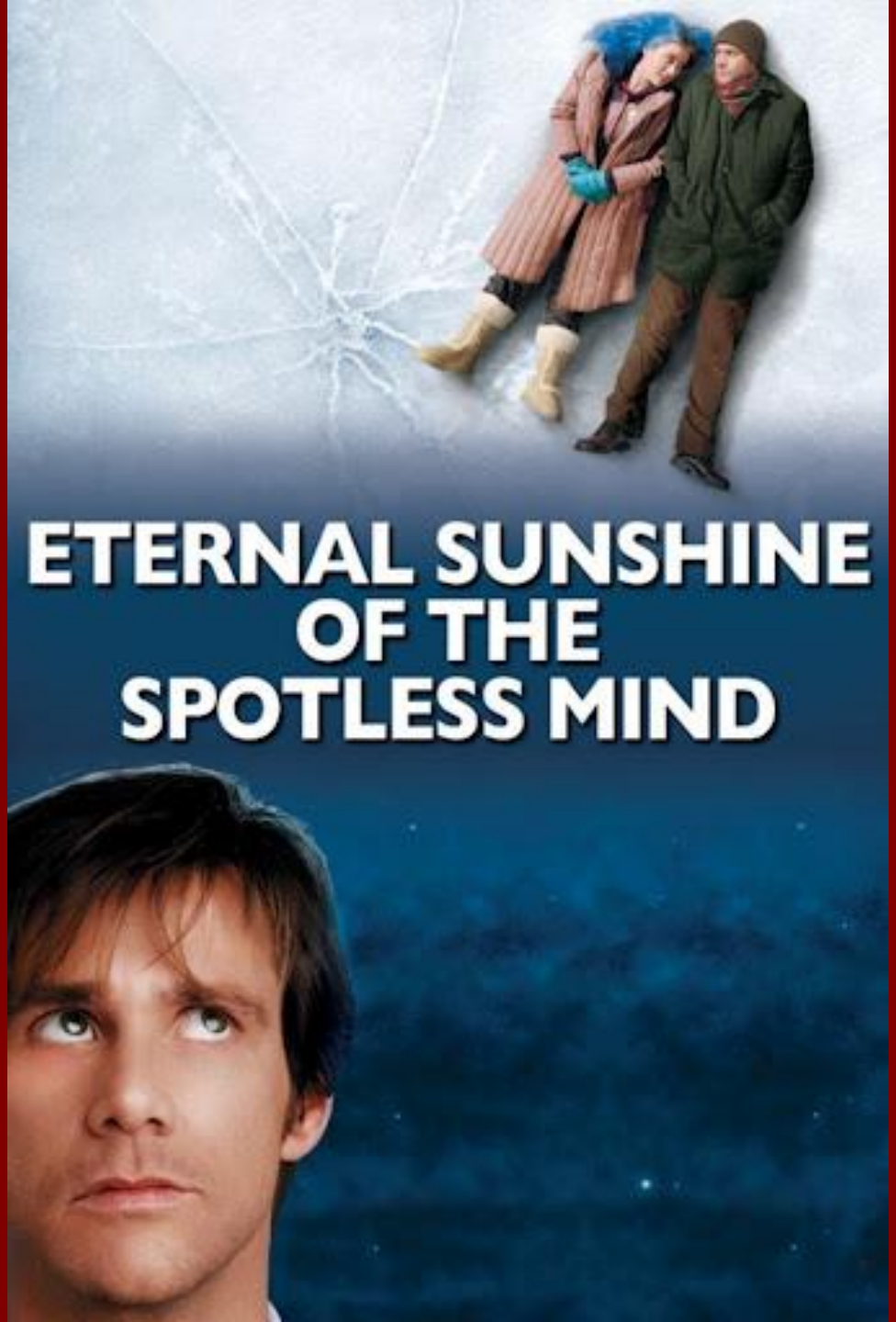
ETERNAL SUNSHINE
OF THE
SPOTLESS MIND

LACUNA INC.
REMEMBER, WITH LACUNA YOU CAN FORGET

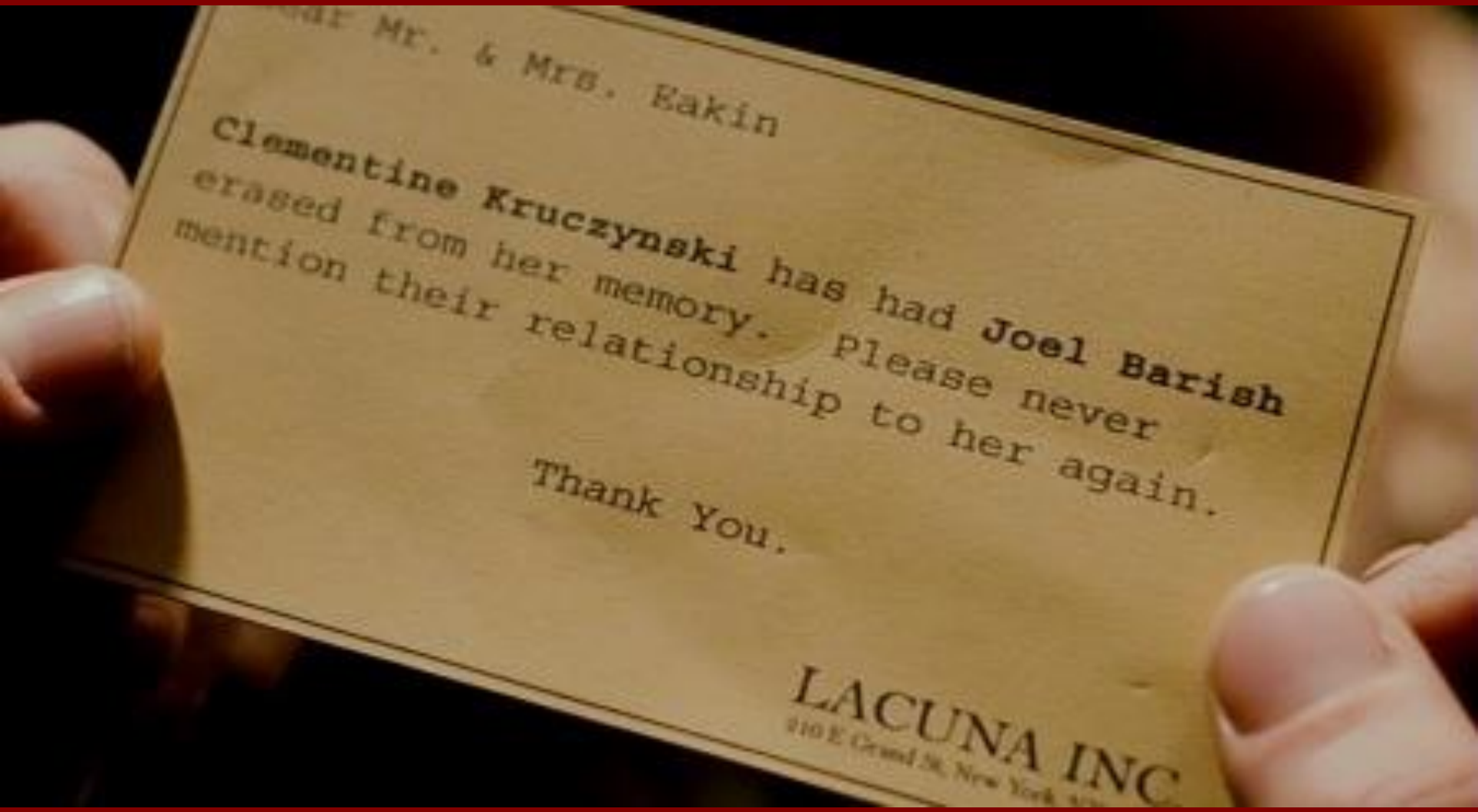
Dear Mr. & Mrs. Eakin
Clementine Kruczynski has had Joel Barish
erased from her memory. Please never
mention their relationship to her again.
Thank You.
LACUNA INC

Dus…

- Niet kunnen vergeten, ook niet wat je graag zou willen vergeten, is een verkapte zegen.

- Onthou dat!!

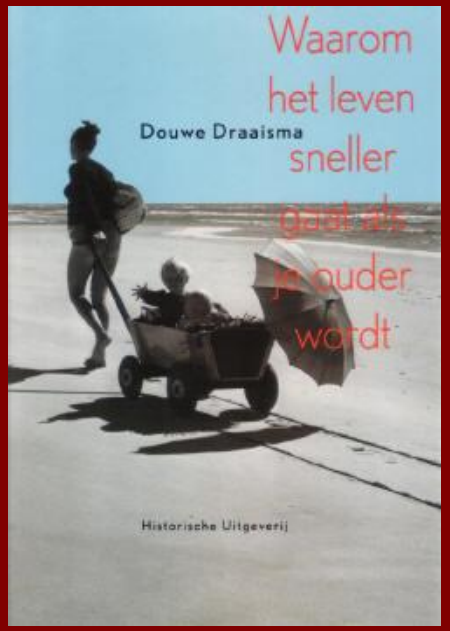
Waarom
het leven
sneller
gaat als
je ouder
wordt
Douwe Draaisma
Historische Uitgeverij

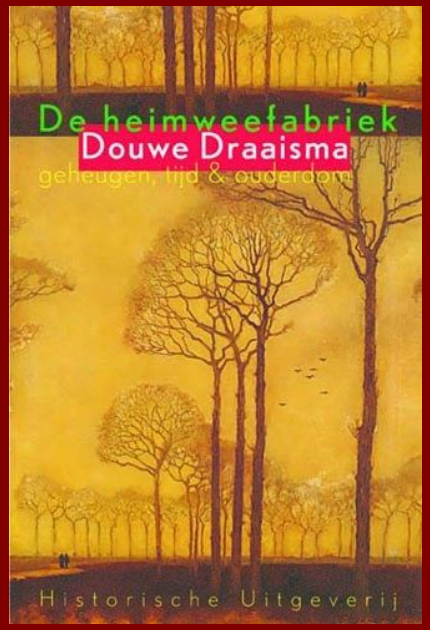
De heimweefabriek
Douwe Draaisma
geheugen, tijd & ouderdom
Historische Uitgeverij

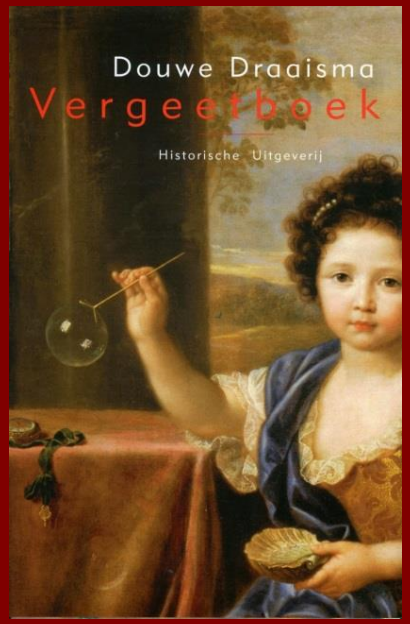
Douwe Draaisma
Vergeetboek
Historische Uitgeverij

ALS MIJN
GEHEUGEN
Douwe Draaisma
ME NIET
BEDRIEGT
Historische Uitgeverij